

YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARINDA PANSİYON YÖNETİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR (Malatya - Diyarbakır İli Örneği)

Board Problems In Management In Regional Boarding Primary Schools

Mukadder BOYDAK ÖZAN*, **Hakan SAĞLAM****, **Mahmut KARACA*****

ÖZET

Sosyal devlet olmanın bir sorumluluğu da eğitim öğretim çağına gelen bütün bireylere eğitim olanağı sağlamaktır. Ülkemiz şartlarının bir sonucu olarak küçük köylere öğrenci azlığı nedeniyle okul açılmamakta, mevcut okullar göç nedeniyle oluşan nüfus azalması neticesinde ya tamamen ya da ikinci kademesi (6-7-8) kapatılmaktadır. Kırsal kesimdeki bu bireylerin eğitim ihtiyacı taşınabilir eğitim, yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO), çok az da olsa pansiyonlu ilköğretim okulları (PİO) aracılığıyla karşılanmaktadır. Bu hizmetlerin hepsi de kendine özgü sıkıntılar içermektedir. Bu çalışma Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında pansiyon yönetiminde karşılaşılan sorunlar üzerinedir. Araştırma, sorunun merkezinde bulunan yöneticilerin görüşleri doğrultusunda, sorunları ve bunlara çözüm önerilerini sunduğu için önemli görülmektedir. Araştırma nitel desenlenmiştir. Araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme soruları kullanılmış ve yöneticilerin görüşlerini almak üzere 5 adet açık uçlu soru hazırlanmıştır. Araştırmada 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ve Malatya illerindeki yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan 43 yöneticinin görüşleri alınmıştır. Araştırmada ulaşılan en önemli nokta herkes için genel bir kanı olan YİBO’ların küçük yaştaki öğrenciler için uygun bir eğitim ortamı olmadığı görüşünü yöneticiler de belirtmiştir. Bu sebeple yatılı okullara küçük yaştaki öğrenciler alınmamalıdır. Ayrıca yatılı okullara gönderilen bütçe artırılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: YİBO, pansiyon, pansiyon yönetimi sorunları.

ABSTRACT

Social responsibility of being state of education is to provide education to all citizens from the age of education. As a result of conditions in our country due to the lack of students, the school is not opened, small villages due to the migration of existing schools either in whole or in population decrease as a result of this, the second stage(6-7-8) is closed. Educational needs of these individuals are met through carrying the rural areas of education, regional boarding primary schools and boarding primary schools. All of these services also includes its own problems. This study focuses on problems in management of pension in Regional Primary Boarding Schools Research According to the comments of the managers in the heart of the problem, research is important to offer solutions to these problems. Research is qualitative designed. Research subjects were designed science model. "Content Analysis" was performed in research. Used as a means of data collection and management of five open ended survey questions were asked. In this research, 43 manager comments were taken in the provinces of Diyarbakır and Malatya in the academic year 2010-2011 in Regional Boarding Primary School. The most important point reached by the study, Boarding Primary Regional Schools are not appropriate for the younger students. Therefore it should not take younger students to Boarding Primary Regional Schools also it should increase the budget.

Key Words : YİBO—Regional Boarding Primary School,
Pansiyon—Boarding
Pansiyon Yönetimi Sorunları—Problems in Board Management

* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi – Elazığ, mboydak@firat.edu.tr

** Y. Lisans Öğr., Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü – Elazığ, saglam_018@hotmail.com

*** Y. Lisans Öğr., Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü – Elazığ, mahmutkaraca044@gmail.com

GİRİŞ

Amaç devlet olarak bütün bireylere eğitim vermektir. Ama bu eğitimi vermek ülkenin her yerinde aynı kolaylıkta olmamaktadır. Ülke genelinde zorunlu eğitimin verilmesi amacıyla 7-14 yaş arası çocuklar için çeşitli türlerde okullar açılmaktadır. Bu türlerden birisi de YİBO'dur. YİBO'larda eğitim gören öğrenciler aileden uzak, aile özlemi çeken, öz bakım ihtiyaçlarını tek başına gidermekte zorlanan çocuklardandır. Bu aşamada ilk olarak YİBO kavramı üzerinde duralım. YİBO ile ilgili tanımları incelediğimiz zaman, Türkiye'de nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim yerlerinde (köy, mezra, kom, oba) zorunlu eğitim çağına gelmiş yoksul veli çocuklarının sekiz yıllık eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı okullardır (Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitime Destek Programı – Web Sayfası Dokümanı). Yatılı İlköğretim Bölge Okulları gerek kuruluş amaçları ve gerekse içinde buldukları durum açısından diğer kamu okullarından birçok yönüyle farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklardan en önemlisi, yatılı öğrencilerin günün 24 saatini okulda geçirmesidir. Diğer orgun eğitim kurumları belirli bir saatte açılıp belirli bir saatte kapanmakta iken yatılı okullar eğitim öğretim yılı boyunca sürekli olarak açıktır. Bu okullar aynı zamanda öğrencilerin eğitim öğretim yılı boyunca barındıkları evlerdir. Sürekli olarak bir arada olan öğrenci ve öğretmenler eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmektedirler (Alkan, 2008).

Osmanlı döneminde 1914'te Kastamonu Milletvekili İsmail Mahir Efendi her il ve sancakta, köy çocuklarına özgü yatılı okullar açılmasını, buralara her köyden bir kız ve erkek çocuk alınması gerektiğini dile getirmiştir (Binbaşoğlu, 1995; akt. Kılıç, 2001). Ülkemizde ilk yatılı okulların kuruluşu Cumhuriyet'in ilk yıllarına rastlar. Cumhuriyet döneminden önceki zamanlarda da Atatürk 1 Mart 1923 tarihinde T.B.M.M' nin açılış konuşmasında ilköğretimde yatılı okullara ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. 1926 yılında 789 sayılı "Maarif Teşkilatına Dair Kanun"la kurulması öngörülen Köy Yatılı Mektepleri 8-10 okulsuz köyün çocuklarını bir köyde toplama esasına dayanmaktaydı. Bu mektepler, uygulamada bazı zorlukları gidermektedir. Yeni okul binası, yeni yatakhane yapılması gibi masraflar ortadan kalkmış olup ayrıca bir öğretmenden daha çok çocuğu okutmak için yararlanılmaktaydı. Daha sonraları bu okullar bölge okulları biçimine dönüştürülmüştür (Orhan, 1972; akt. Kılıç, 2001). 1923–1933 yılları arasında bütçeleri elverişli illerde 1933–1938 yılları arasında bucak ve ilçe merkezlerinde, 1940 yılında ise merkezi köylerde gündüzlü ve pansiyonlu okullar açılmaya başlanmıştır (Aralpınar, 1998).

Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Bölge Okulları 1962 yılında çıkarılan 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na göre hazırlanan 'Bölge Okulları Yönetmeliği'nin 1. maddesindeki "Çeşitli sebeplerle henüz bir ilkokul açılmamış olup [ayrıca doğa koşulları ve ulaşımın güç olduğu ve yerleşim yerlerinin okula uzak olması durumunda], birbirlerine yakın birkaç köyün bulunduğu yerlerde veya evleri ve ev grupları dağınık olan köylerde, yatılı, daha sonra 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 25. ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 9. maddesine göre ilköğretim pansiyonlu bölge okulları açılır." hükmü gereğince planlanarak açılmaya başlanmıştır (MEB Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları Yönetici Kılavuz Kitabı, 2003, s. 19.).

Milli Eğitim Bakanlığı'nca yürütülen bir çalışmayla geliştirilen "Temel Eğitim Modeli", 1971–1972 öğretim yılında 16 yatılı bölge okulunda ve 2 ilkokulda uygulanmaya başlandı. Uygulamanın başarılı olduğu yapılan değerlendirme araştırmaları sonucuyla saptanınca, 1976 yılına kadar, tüm yatılı bölge okullarında Temel Eğitim Modeli uygulamasına geçildi. Yatılı bölge okullarının taşıdığı misyon, temel eğitim modeliyle beraber daha önemli hale gelerek "Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulları (TEYBO)" hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. 1739 Sayılı yasanın 22. maddesi, 16.06.1983 Tarihli ve 2842 Sayılı yasa ile değişikliğe uğramış, 2842 Sayılı yasanın 9. maddesinde, "Temel Eğitim Okulları" yerine "İlköğretim Kurumları" ifadesi getirilmiştir. "Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulları", "Yatılı

İlköğretim Bölge Okulu” adını almıştır. Bunun yanı sıra, ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında ücretsiz olması hükümlerine yer verilmiştir. Fakat, yasanın geçici 2. maddesiyle 22. maddesinde öngörülen sekiz yıllık zorunlu eğitimin son üç yılı yani ortaokul askıya alınmıştır (Kavak, 1997, 8).

XV. Milli Eğitim Şurası’nda alınan kararlar içerisinde “İlköğretim ve Yönlendirme” başlığı adı altında yatılı ilköğretim bölge okullarıyla ilgili, “küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin sekiz yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu Okul sistemlerinden yararlanılmalıdır” şeklindeki madde ile birlikte Yatılı İlköğretim Bölge Okulları’na, eğitimde güçlü bir misyon yüklenmiş olur (Tebliğler Dergisi, 1996, 423).

Özet olarak Türkiye’de YİBO’lar kırsal kesimde okulu bulunmayan köy ve köy altı yerleşim birimlerinde bulunan okul çağ nüfusu ile yoksul ve fakir ailelerin çocuklarının ilköğretim hizmetlerine kavuşturulması amacıyla açılmıştır. Bu okullara devam eden öğrencilerin yemek, giyim, barınma, ders kitapları, harçlıkları, ders araç gereçlerinin tamamı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

2010 – 2011 Eğitim öğretim yılı itibariyle ülke genelinde 539 YİBO bulunmakta, bu YİBO’lardaki genel durum ise Tablo 1’de görülmektedir..

Tablo 1 539 YİBO’da						
ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI			Derslik Sayısı
Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Kadrolu	Sözleşmeli	
247.563	131.874	115.689	12.990	10.428	2.562	9732

2010 – 2011 yılı ülke geneli YİBO istatistikleri (Strateji Geliştirme Başkanlığı – Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2010-2011 s 59).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı YİBO’larda pansiyon yönetiminde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve bu sorunlara araştırmanın merkezinde yer alan yöneticilerin görüşleri çerçevesinde çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaçla yöneticilerin görüşlerine dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Pansiyonda kalan küçük yaştaki (7, 8 ve 9 yaş) öğrencilerinizle ilgili ne tür sorunlarla karşılaşılmaktadır? Bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Sizce pansiyonlara öğrenci alma yaşı kaç olmalıdır?
- Pansiyonda kalan öğrencilerle ilgili; sağlık ve beslenme konularında ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Size üst düzey bir yetki verilseydi neler yapardınız?
- Görev yaptığınız okulun pansiyonu ile ilgili disiplin sorunlarıyla karşılaşıyor musunuz? Karşılaşıyor iseniz bunlar ne tür sorunlardan oluşmaktadır? Bunları çözmek için neler yapıyorsunuz?
- Pansiyonlarda nöbet tutacak belletmen öğretmen belirlemede (özellikle kadın) ve nöbet tutan belletmen öğretmenlerle ilgili eğitim öğretim sürecinde hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?
- Pansiyon yöneticisinin erkek ya da kadın olması karşılaşılan sorunlara uygulayacağı çözüm yöntemlerini etkiler mi? Neden?

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2010-2011 Eğitim – Öğretim yılı içerisinde Diyarbakır ve Malatya ilindeki YİBO’larda görev yapan 43 yöneticinin görüşleri ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırma Yatılı okullarda pansiyon yönetiminde karşılaşılan sorunları incelemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılması olgu bilim (fenomenoloji) deseni olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 72). Mevcut araştırmada birey ya da durum temelli bir yaklaşım benimsenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 43 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki okul yöneticilerine ilişkin veriler Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma grubuna alınan okul yöneticilerine ilişkin bilgiler

Değişkenler	n=43	f	%
Okulun bulunduğu yer	Malatya	21	48,83
	Diyarbakır	22	51,16
Cinsiyet	Erkek	36	83,72
	Kadın	7	16,27
Kıdem yılı	1-5	12	27,90
	6-10	17	39,53
	11-15	10	23,25
	16-20	1	2,32
	21 ve üzeri	3	6,97

Bu araştırmada Malatya ve Diyarbakır ilindeki YİBO’larda görev yapan bütün yöneticilerin görüşleri alınmıştır. Görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubunu 43 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Yöneticilerin 21’i Malatya’da, 22’si ise Diyarbakır’da görev yapmaktadırlar. Araştırmaya katılan yöneticilerin 36’sı erkek, 7’si ise kadın yöneticilerinden oluşmaktadır. 1-5 yıl arası hizmeti olan yönetici sayısı 12, 6-10 yıl hizmeti olan yönetici sayısı 17, 11-15 yıl hizmeti olan yönetici sayısı 10, 16-20 yıl hizmeti olan yönetici sayısı 1 ve 21 ve üzeri yıl hizmeti olan yönetici sayısı 3’tür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada açık uçlu sorulardan oluşan görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal alan yazın taraması yapılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili olarak eğitimle ilgili konuların tartışıldığı forum ve siteler incelenmiş konu tasarlanmıştır. Konu tasarlandıktan sonra formda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Bu maddelerin amaç, anlam ve kapsam açısından değerlendirilmesini yapmak amacıyla bir doçent, 8 okul yöneticisi, 3 eğitim müfettişi, 4 öğretmenin görüşlerine başvurulmuş ve bu görüşlere göre oluşturulmuştur. Bu aşamalardan sonra elde edilen bilgilerden yararlanılarak forma son hali verilmiş, oluşturulan görüşme soruları araştırma kapsamındaki katılımcılara yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma için yöneticilere verilen açık uçlu soru biçimindeki anketler %90 oranında geri dönmüştür. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır.

Okul yöneticilerinin görüşlerinin analiz edilirken, sorulara verilen cevaplar benzerliklerine göre gruplandırılmıştır. Verilerin analiz edilirken ankete katılan okul yöneticilerine birer kod numarası verilmiştir (Y1, Y2...). Açık uçlu sorular ile elde edilen veriler bölümlere ayrılmış, frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruba uygun olarak temalandırılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1. Pansiyonda kalan küçük yaştaki (7, 8 ve 9 yaş) öğrencileriniz ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Sizce pansiyonlara öğrenci alma yaşı kaç olmalıdır?

Araştırmada yöneticilere yöneltilen ilk soru analiz edilirken sorunun 3 bölümden oluştuğu görülmüş ve soru 3 ayrı soru gibi değerlendirilmiştir. Sorunun ilk bölümü analiz edilmiş ve 3 temada toplanmıştır. Temalar, frekans ve yüzdeleri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Pansiyonda kalan küçük yaştaki (7, 8 ve 9 yaş) öğrencileriniz ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Küçük öğrencilerle ilgili karşılaşılan sorunlar	f	%
Öz bakım becerileri	33	44
Aile özlemi	25	33,33
Okula uyum ve başarısızlık	17	22,66

Görüşme formuna katılan 43 yönetici bu sorudaki ilk kısım olan karşılaşılan sorunlar kısmına birden fazla cevap vermişlerdir. Öz bakım becerilerine atf sayısı 33, öğrencilerin hafta içerisinde sürekli olarak okulda bulunmalarından dolayı aile özlemi çektiğine işaret eden atf sayısı 25 ve öğrencilerin okula uyumu ve bu uyuma bağlı olarak başarısızlık getirdiğini işaret eden atf sayısı ise 17 olmuştur. Okul yöneticilerinin en fazla atıfta bulunduğu öz bakım becerileri 7, 8 ve 9 yaş için çocuğun kendi başlarına halledemeyeceği bir sorun olarak görülmektedir. Kişisel bakım ya da öz bakım sorunu çocukların ve özellikle YİBO’larda okuyan öğrencilerin en temel sorunlarından birisidir (Şenol ve Yıldız, 2009). Burada öz bakım becerilerinden kasıt çocuğun el-yüz yıkama, diş fırçalama, banyo yapma, yemek yeme vb. sorunlardır. Bu davranışları çocuğun kendi başına gerçekleştirebilmesi motor becerileri tam olarak gelişmemiş olan bu yaş gurubunda mümkün görünmemektedir. İnsanoğlu özellikle de insan yavrusu için sevgi hava kadar, su kadar, yiyecek kadar önemli görülmektedir (Şenol ve Yıldız, 2009). Bu yaştaki çocuğun yeri de ailesinin yanındır. Kendi başına öz bakımını tam olarak yapamayan çocuk hem bu sorunlarla boğuşmak zorunda kalmakta hem de sevgiye en çok muhtaç olduğu bu dönemlerde ailesinden uzakta kalmaktadır. Çocuğun bu yaşlarda göreceği sevgi gelecekteki hatalarını azaltabileceği gibi çocuğun karşılaşabileceği engelleri aşabilme gücü artacaktır (Yüter, 1999, s. 151-152). Çocuklar yatılı kaldıkları her gece gün saymakta ve yoğun bir aile özlemi çekmektedirler. Aile sevgisinden yoksun kalan çocuk yatılı okulda bu sevgiyi bulmaya çalışmaktadır. Çocuk okulda sıcak, güvenli ve anlayışlı bir ortamda büyürse birey olmaya yönelir, bağımsızlaşır, olgunlaşır, gelişir ve içinde yetiştiği ve daha sonra iletişime gireceği toplumla daha uyumlu ve işbirliğine daha yatkın olur (Yörükoğlu, 1997, s. 12-20). Bu sebeple çocuğun sevgiye olan ihtiyacı giderilmelidir. Nitekim okul yöneticileri de bu özleme 25 kez atıfta bulunarak çocukların içinde buldukları özlemin, sevgiye ihtiyacın derinliğine işaret etmektedirler. Çocuk bu küçük yaşına rağmen hem yalnız kalmakta ve kendi öz bakımını kendisi yapmaya çalışmakta, hem ailesinden uzakta kalmakta, hem de ailesinin çocuktan okula ve derslere uyum sağlayarak başarılı olması beklentisini karşılamak gibi birçok yükümlülüğün altında ezilmektedir.

Görüşme formunda yöneticilere yöneltilen birinci sorunun ikinci bölümüne verilen cevaplar 4 başlık altında toplanmıştır. Temalar, frekans ve yüzdeler Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Pansiyonda kalan küçük yaştaki (7, 8 ve 9 yaş) öğrencileriniz ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz?

Karşılaşılan sorunlara çözüm yöntemleri	f	%
Birebir ilgilenmek	15	55,55
Akran ve Akraba yardımı	5	18,51
Evcil iznine göndermek	7	25,92
Sosyal etkinlikler	3	12,00

Okul yöneticilerinin çözüm bulma yöntemleri 4 başlık altında toplanmıştır. 15 yönetici birebir ilgileniyoruz, 5 yönetici çocuğun akran ve akraba yardımı almasını sağlıyoruz, 7 yönetici her hafta sonu evci iznine gönderiyoruz, 3 yönetici ise sosyal etkinlikler aracılığıyla çocuğun okula uyumunu arttırmaya çalışıyoruz başlıklarına işaret etmiştir. Yönetici ve öğretmenler çocuklarla birebir ilgilenerek birçok soruna çözüm bulduklarını söylemişlerdir. Ayrıca yönetici veya öğretmen her an çocuğun yanında olamayacağı için çocukların üst sınıflarındaki akrabalarından yardım alarak ya da arkadaşlarından yardım alarak sorunlarını çözmeyi öğrenmeleri sağlanmıştır. Bir takım sorunlara bu şekilde çözüm bulan yöneticiler aile özlemi konusuna ise öğrenciyi evci iznine göndererek ya da ailelerin sürekli olarak okulu ziyaret etmelerini sağlayarak bu aile özlemini ortadan kaldırmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Yatılı okullarda öğrencinin boş zamanlarını değerlendirebileceği sosyal etkinlikler, sosyal alanlar fazla olması gerekmektedir. Yöneticilerin küçük çocukların sorunlarını çözüme yöntemi olarak sadece %12'sinin sosyal etkinlikleri işaret etmesi, yatılı okulların sosyal etkinlik alanı ve donanımı açısından sorunlarının olduğunu göstermektedir. İbrahim Er de 2002-2003 eğitim-öğretim yılında 'Yatılı Okullar' isimli araştırmasında sosyal etkinlik yapılacak alanların azlığına ve donanımların yetersizliğine atıfta bulunmuştur.

İlk sorunun son bölümünde ise cevaplar 4 başlık altında toplanmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Pansiyona öğrenci alma yaşı kaç olmalıdır?

Pansiyona öğrenci alma yaşı	f	%
9-10 yaş arası	2	5,88
10-11 yaş arası	6	17,64
11-12 yaş arası	4	11,76
12 yaş ve üzeri	22	64,70

Yönetici görüşleri incelendiğinde 2'si 9-10 yaş çocukların pansiyona alınmasını önermiş, 6 yönetici 10-11 yaş çocukların pansiyona alınmasını önermiş, 4 yönetici 11-12 yaş çocukların pansiyona alınmasını önermiş, 22 yönetici ise 12 yaş ve üzeri çocukların pansiyonlara alınmasını önermiştir. Burada pansiyonlu okullarda çalışan yönetici fikirleri ışığında 7, 8, 9 yaş grubu çocukların pansiyon için uygun olmadığı görüşü ortaya çıkmaktadır. Arı'nın (2002) yapmış olduğu 'Normal, Taşınabilir ve YİBO'ların Karşılaştırılması' adlı çalışmada bu yaş grubundaki çocukların kendileri de YİBO'da öğrenim görmek istemedikleri sonucuna ulaşmıştır. Hem yönetici açısından hem de çocuk açısından bakıldığında bu çocukların pansiyonlu okullara uygun olmadığı düşünülmektedir.

2. Pansiyonda kalan öğrencilerle ilgili; sağlık ve beslenme konularında ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Size üst düzey bir yetki verilseydi neler yapardınız?

Araştırmada yöneticilere yöneltilen ikinci soru analiz edilirken soruya verilen cevaplar 2 alt bölümde ayrılmış ve 2 ayrı soru gibi değerlendirilmiştir. Sorunun ilk bölümü analiz edilmiş ve 3 başlıkta toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Pansiyonda kalan öğrencilerle ilgili; sağlık ve beslenme konularında ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Sağlık ve beslenme sorunları	f	%
Personel eksikliği	23	51,11
Yemek sorunu	13	28,88
Salgın hastalıklar	9	20,00

Okul yöneticilerinin sağlık ve beslenme alanındaki sorunlara ilişkin cevapları incelendiğinde cevaplar 3 başlıkta toplanmıştır. Bu soruda bazı yöneticiler birden fazla alana işaret etmişlerdir. Okul yöneticileri Personel eksikliğine 23 kez, Yemekle ilgili sorunlara 13 kez, salgın hastalıklarla ilgili sorunlara 9 kez atıfta bulunmuşlardır. Burada personel eksikliğinden kastedilen yemekhanede çalışan

personel, sağlık personeli ve temizlik personelidir. Birçok yatılı okulda hemşire ve yeterli yemekhane personeli bulunmamaktadır. Eraslan (2006) da yapmış olduğu araştırmada yardımcı hizmetleri yürütecek personelin yetersizliğinin okul yönetimini zor durumda bıraktığını belirtmiştir. Temel Eğitim Destek Programı ile hazırlanan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Yönetimi (2007) adlı çalışmada da personel yetersizliğinin YİBO'larda sorunlara sebep olduğu belirtilmiştir. Bu yetersizlik okulun tüm işleyişini etkilemektedir. Salgın hastalıklar, birlikte yaşayan ve kendini hastalıklardan korumaktan aciz çocukların yakasını bırakmamakta sağlık personelinin olmayışı sorunun büyümesine tuz, biber olmaktadır. Çocuğun her sorununun anında giderilmesi gerekmekte ancak okul yöneticisine yeterli imkanlar sağlanmamış görünmektedir. Yine yemekhanede personel eksikliği yemeklerin tadında, sağlıklı ve hijyenik pişmesini engellemektedir. Ayrıca yemekler için ayrılan bütçenin azlığı da yöneticilerin elini kolunu bağlamaktadır. Yöneticiler, çocukların yemek seçtiğini ve birçok yemeği beğenmediklerini belirtmiş, verilen bütçe koşullarında yapılacak olan yemeğin en iyisini yapmakta olduklarını ancak yine de soruna çözüm bulamadıklarını sorunların devam ettiğini belirtmişlerdir. Hatta bazı yöneticiler öğrencilere sevdikleri yemekleri belirlemek amacıyla anket uygulatmış ancak öğrenciler çok farklı yemekleri beğendiği için soruna yeterli çözüm bulamamışlardır. Karşılaşılan sorunlara çözüm olarak ankete katılan tüm yöneticiler kendi imkanlarıyla sorunları çözmeye çalışmaktadırlar. Tabii bu sorunlara kendi imkanlarıyla çözüm bulmaları mümkün görünmemektedir. Personel eksikliği, bütçenin yetersizliği ve bir arada yatmaktan kaynaklanan sorunların çözümüne elinde hiç bir yetki olmayan bir yöneticinin tam anlamıyla çözüm bulması olanaksız görünmektedir. Temel Eğitim Destek Programı ile hazırlanan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Yönetimi (2007) adlı çalışmada da YİBO'larda sağlık ve beslenme konularında sorunlar olduğunu, özellikle çocukların bulaşıcı hastalıklara karşı çaresiz kaldıkları belirtilmiştir.

Görüşme formunda yöneticilere yöneltilen ikinci sorunun ikinci bölümüne verilen cevaplar 3 başlık altında toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Size üst düzey bir yetki verilseydi neler yapardınız?

Üst düzey yetki durumunda yapılmak istenenler	f	%
Yeterli personel sağlamak	22	50,00
Bütçede arttırmaya gitmek	17	38,63
Diğer	5	11,36

Okul yöneticilerinden 22'si okula yeterli personel sağladım, 17'si YİBO'lara ayrılan bütçeyi arttırdım, 5'i ise diğer kategorisine bırakılan YİBO'ları kapattım, YİBO'larda öğrencilerin okuldan atılabileceğinin önünü açardım, YİBO'lara sıkı denetim uygulardım, YİBO'lara alınacak öğrencilerin isteğe bağlı olarak ve sınava dayalı alınmasını sağladım cevaplarını vermişlerdir. Yöneticilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde yöneticilerin yarısının personel eksikliğinden sıkıntı çektikleri görülmektedir. Ayrıca bütçenin azlığından da şikayetçi olan yönetici sayısı az değildir. Temel Eğitim Destek Programı ile hazırlanan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Yönetimi (2007) adlı çalışmada da yine parasal konuların yani bütçenin YİBO'lar için sorun teşkil ettiği belirtilmiştir. Burada belirtilen bütçe azlığı; genel olarak öğrenci başı günlük yemek ücretiyle alakalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken kritik nokta ise 2 yöneticinin YİBO'ları kapattım cevaplarıdır. YİBO'ların kapatılması acaba bir çözüm mü yoksa bir çözümsüzlük mü o da ayrı bir araştırma konusudur.

3. Görev yaptığınız okulun pansiyonu ile ilgili disiplin sorunlarıyla karşılaşıyor musunuz? Karşılaşıyor iseniz bunlar ne tür sorunlardan oluşmaktadır?

Araştırmada yöneticilere yöneltilen üçüncü soru analiz edilirken soruya verilen cevaplar 2 alt bölümde ayrılmış ve 2 ayrı soru gibi değerlendirilmiştir. Sorunun ilk bölümü analiz edilmiş ve 3 başlıkta toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Karşılaşılan disiplin sorunları

Karşılaşılan disiplin sorunları	f	%
Uyum sorunları	24	63,15
Sigara	3	7,89
Hırsızlık	11	28,94

Görüşme formları incelendiğinde 28 yöneticinin evet karşılıyoruz, 14 yöneticinin hayır karşılıyoruz şeklinde cevapladıkları görülmüştür. Verilen evet cevapları incelendiğinde 3 kategori ortaya çıkmış ve 10 yöneticinin iki kategoriyle iliştilen cevapları birlikte verdikleri görülmüştür. Yöneticiler 24 kez uyum sorunlarına, 3 kez sigara içmeye, 11 kez de hırsızlığa atıfta bulunmuşlardır. Buradan öğrencilerin yatılı okula uyum sağlamada güçlük çektikleri ortaya çıkmaktadır. Burada uyum sorunlarından kastedilen çocukların okuldaki kurallara uymamaları, uyumsuzluktan kaynaklanan tartışmalar ve kavgalar, öğrencilerin okuldan izinsiz ayrılmaları vs. kastedilmektedir. YİBO'larda okuyan öğrencilerde çeşitli davranış bozuklukları görülmektedir (Kellecioğlu, 2003). Eraslan'ın (2006) YİBO'ların Problem Alanları ve Olası Çözüm Önerileri adlı çalışmada da yaşı büyük öğrencilerin, küçük öğrenciler üzerinde baskı kurmaları, aynı köyden öğrencilerin çeteleşmeleri ve kurulan bu gruplar arası çatışmaların YİBO'larda disiplin sorunları oluşturduğunu belirtmiştir. Özmen ve Tonbul'un (2010) YİBO'larda disiplin sorunları üzerine yapmış oldukları çalışmada da YİBO'larda başlıca disiplin sorunlarının temizliği ihmal, okul kurallarına uymama, hırsızlık, yalan söyleme gibi sorunlar olduğuna işaret etmişlerdir. Temel Eğitim Destek Programı ile hazırlanan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Yönetimi (2007) adlı çalışmada ise yatılı okullarda en çok 'okuldan kaçma' sorunuyla karşılaşıldığı belirtilmiştir.

Görüşme formunda yöneticilere yöneltilen üçüncü sorunun ikinci bölümüne verilen cevaplar 3 başlık altında toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Karşılaşılan disiplin sorunlarının çözümleri

Disiplin sorunlarına çözümler	f	%
Veli Görüşmeleri	2	6,25
Ceza, Yaptırım	3	9,37
Bireysel ilgi ve görüşme.	27	84,37

31 Okul yöneticisi bu soruya cevap vermiş, 1 yönetici 2 kategoriye de işaret eden cevap vermiştir. Yöneticilerin çözüm yöntemleri incelendiğinde kullanılan yöntemler 3 kategoriye ayrılmış, yöneticiler 2 kez aile ile görüşme yöntemini, 3 kez ceza verme yöntemini, 27 kez ise bireysel ilgilenme ve görüşme yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin burada 27 kez tekrar edilen bireysel ilgilenme ve görüşme yöntemini kullandıkları kategoriye daha fazla kullandıkları görülmektedir. Rehberlik servisine yönlendirme de bu kategoriye iliştilmiştir. Özmen ve Tonbul'un (2010) YİBO'larda disiplin sorunları üzerine yapmış oldukları çalışmada da disiplin sorunlarının çözümünde birebir ilgilenme yönteminin kullanılmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca yine burada yöneticilerin kullanmış oldukları ceza yönteminin yerinde ve zamanında kullanılması ve dozunun iyi ayarlanması kaydıyla, istenilen sonucun verebileceği de unutulmamalıdır.

4. Pansiyonlarda nöbet tutacak belletmen öğretmen belirlemede (özellikle kadın) ve nöbet tutan belletmen öğretmenlerle ilgili eğitim öğretim sürecinde hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?

Araştırmada yöneticilere yöneltilen dördüncü soru analiz edilirken soruya verilen cevaplar 2 alt bölüme ayrılmış ve 2 ayrı soru gibi değerlendirilmiştir. Sorunun ilk bölümü analiz edilmiş ve 3 başlıkta toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Pansiyonlarda nöbet tutacak belletmen öğretmen belirlemede (özellikle kadın) ve nöbet tutan belletmen öğretmenlerle ilgili eğitim öğretim sürecinde hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Nöbetçi öğretmenlerle ilgili olarak eğitim-öğretimde karşılaşılan sorunlar	f	%
Eğitim-öğretimde aksamalar ve verimsizlik	23	48,93
Nöbetin para kazanmak amaçlı tutulması.	5	10,63
Bayan belletici yetersizliği.	19	40,42

Okul yöneticilerine belletmen belirleme ve belletmenlerle ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz sorusu yöneltildiğinde 6 yönetici soruya cevap vermemiş, 10 yönetici 2 kategoriye atıfta bulunmuş, 27 yönetici ise 1 kategoriye atıfta bulunmuştur. Yöneticiler, 23 kez eğitim-öğretimin aksadığını ve verimsizlik olduğuna, 5 kez nöbet tutan belletmen öğretmenin nöbet tutma amacının sadece para olmasının sorun olduğuna, 19 kez bayan belletici sayısının yetersiz olmasının sorun olduğuna işaret etmişlerdir. Yatılı okullarda çalışan öğretmenler eğitim-öğretim dışında birçok işle meşgul olmak zorunda kalmaktadırlar. Bu okullarda öğretmenlere en az öğretim kadar eğitim yükü de yüklenmekte ve zaten görevi zor olan öğretmenlere yeni görevler de getirmektedir (Şenol ve Yıldız, 2009). Öğretmenler çocuklarla ders dışında onların sorunlarıyla ilgilenme psikolog gibi dinleme, empati kurma, çözüm olanakları sunma, rehberlik etme, tedavilerine yardımcı olma yanında sevgi ve şefkat verme gayreti içindedirler (Vural, H.). YİBO'da çalışan öğretmen yeri geldiğinde bir anne rolünde, bir sağlık elemanı, okul işlerini yapan bir şoför, çocukların bakımı üstlenen, yemeklerini yediren, temizliklerini yapmalarını sağlayan bir bakıcı rollerini gün içersinde oynamakta ve ertesi gün dersine girerek öğretmenlik görevini yerine getirmektedir (Eraslan, 2006). Okuldaki tüm öğrencilerin sorumluluğunun 24 saat boyunca 2, 3 öğretmene bırakılması durumu öğretmenleri çok zor durumda bırakmaktadır. Bu süreç içerisinde doğal olarak belletmen öğretmen nöbet günü ve nöbet sonrası eğitim-öğretimi aksatmak durumunda kalmaktadır. Zaten yöneticilerin 23 defa eğitim-öğretimin aksadığına ve verimsizliğe sebep olduğuna atıfta bulunması durumu apaçık göstermektedir. Bu çok zorlu sürece maddi olarak ödenen 6 saatlik ek ders komik görünmektedir. Yöneticilerin 5 defa atıfta bulunduğu nöbet tutmak amacının para olması kategorisi ise düşündürücüdür. Bu kadar emeğin bedeli olarak ödenen 6 saatlik bedele dahi ihtiyaç duyan ve bu kadar sorumluluğu yorgunluğu düşünmeyen bir öğretmenin paraya ne kadar ihtiyaç duyduğu ortadadır. Yatılı okulda çalışan öğretmenin çocuktan çok parayla ilgilenmesi istenilen bir durum değildir. Ancak kendi maddi imkanlarını bu kadar düşünmekte olan bir öğretmenin, öğrencilere ne kadar fayda sağlayacağı, öğrencilerle ne kadar ilgilenebileceği düşündürücüdür. Ayrıca bayan öğretmenlerin belletmen olmak istememesi yöneticileri çaresiz bırakmaktadır.

Görüşme formunda yöneticilere yöneltilen dördüncü sorunun ikinci bölümüne verilen cevaplar 4 başlık altında toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Bu sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?

Nöbetçi öğretmenlerle ilgili karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri	f	%
Nöbet tutacak özel görevliler olmalıdır.	4	19,04
YİBO'larda çalışan öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli.	4	19,04
YİBO'larda çalışacak öğretmenlere özel eğitim verilmeli	4	19,04
Diğer	9	42,85

Çözüm önerileri 4 kategori altına alınmıştır. 4 yönetici nöbet tutacak özel görevliler olmalı, 4 yönetici yatılı okullarda çalışan öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli, 4 yönetici yatılı okullarda çalışan öğretmenlere özel eğitim verilmeli, soruya cevap veren diğer 9 yönetici ise diğer kategorisine alınmıştır. Bu yöneticilerden 2 yönetici yatılı okulda çalışan öğretmenlerin fedakarlık yapması, 2 yönetici nöbetlerin öğretmenin dersinin az olduğu günlere yazılması, 1 yönetici erzak alımlarının ders saatleri dışında yapılması, 2 yönetici yatılı okullara fazla öğretmen gönderilmesi, 2 yönetici dışardan fazla belletmen öğretmen gönderilmesi şeklinde cevaplar vermişlerdir. Eraslan'da 2006 yılında

yayınlanan bir makalesinde YİBO'larda görev yapan öğretmenlere tazminat adı altında ek bir ücret ödenmesi gerektiğini belirtmiş ayrıca YİBO öğretmenlerine hizmet içi eğitim ile okul-çevre ilişkileri, öğrenci psikolojisi, veli psikolojisi, temel tıbbi bakım hizmetleri ve benzeri konularda bilgi ve beceri kazandırılması gerektiğini söylemiştir. Burada düşünülen çözüm önerileri yöneticilerin kendi imkanları ile çözmeleri mümkün olmayan merkezden yapılması gereken değişikliklerdir.

5. Pansiyon yöneticisinin erkek ya da kadın olması karşılaşılan sorunlara uygulayacağı çözüm yöntemlerini etkiler mi? Neden?

Araştırmada yöneticilere yöneltilen beşinci soru analiz edilirken soruya verilen cevaplar 2 alt bölüme ayrılmış ve 2 ayrı soru gibi değerlendirilmiştir. Sorunun ilk bölümü analiz edilmiş ve 2 başlıkta toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Pansiyon yöneticisinin erkek ya da kadın olması karşılaşılan sorunlara uygulayacağı çözüm yöntemlerini etkiler mi?

Yöneticilikte cinsiyet faktörü	f	%
Etkiler.	30	71,42
Etkilemez.	12	28,57

42 okul yöneticisi bu soruya cevap vermiştir. 30 yönetici yöneticinin cinsiyetinin çözüm yöntemlerini etkileyeceğini düşünürken, 12 yönetici cinsiyetin çözüm yöntemlerini etkilemeyeceğini düşünmektedir.

Görüşme formunda yöneticilere yöneltilen beşinci sorunun ikinci bölümüne verilen cevaplar 3 başlık altında toplanmıştır. Sorunun bu kısmına ilişkin veriler Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13. Pansiyon yöneticisinin erkek ya da kadın olması karşılaşılan sorunlara uygulayacağı çözüm yöntemlerini etkiler mi? Neden?

Cinsiyet faktörünün etkili olmasının ya da olmamasının nedenleri	f	%
Etkilemez. Çünkü herkes görevini yapar.	9	25,71
Cinsiyetin farklı olması çözüm yöntemini etkiler	16	45,71
Kız ve erkek pansiyonuna hakimiyet için gereklidir.	10	28,57

Yöneticilerin verdikleri cevaplar 3 kategoriye alınmıştır. 35 yöneticinin cevap verdiği 'Neden?' sorusuna 9 yönetici yöneticinin erkek ya da kadın olmasının etkilemeyeceğini çünkü herkesin görevini yapacağını, 16 yönetici cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan kişisel özelliklerin çözüm yöntemlerini etkileyeceğini, 10 yönetici ise kız ve erkek pansiyonlarındaki işleyişi daha iyi anlayabilmek için yöneticinin cinsiyeti önemlidir kategorilerine ilişkilendirilen cevaplar vermişlerdir. Özan ve Akpınar'ın (2002) yapmış oldukları 'Okul Yönetiminde Kadın Yöneticilerin Başarısı' adlı çalışmada yöneticilik yapan bayan ve erkek yöneticilerin görevlerini yerine getirmede bir farklılığın olmadığını sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Yani burada 9 yöneticinin belirtmiş olduğu 'Etkilemez. Çünkü herkes görevini yapar' düşüncesinin doğru olduğu söylenebilir. Ancak YİBO'larda kız pansiyonları da bulunduğu için kız pansiyonuyla ve kız öğrencilere has sorunlarla daha yakından ilgilenecek bir bayan yöneticinin olması okul yönetiminin işini bu anlamda kolaylaştıracaktır. Bu sebeple görüşü alınan yöneticilerden 10'u kız ve erkek pansiyonuna hakimiyet gerekli görmüş demişlerdir. Ayrıca kızların kendine has sorunlarıyla bir kadın yöneticinin ilgilenmesinin daha iyi olacağını, bu tür sorunlarda kız öğrencilerin kadın yöneticiye karşı daha rahat olacaklarını ve bu yüzden de yatılı okullarda mutlaka 1 kadın yönetici olması gerektiğini düşünmektedirler. Yine erkek pansiyonuyla ilgilenecek bir erkek yöneticinin olması gerektiğini de düşünmektedirler.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

YİBO'larda görev yapan yöneticilerin pansiyonlara alınan küçük yaşta öğrencilerin öz bakımlarıyla ilgili sorun yaşadıklarını, aile özlemi çektiklerini bunların sonucunda uyum sorunu ve

başarısızlığın meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Bu sorunlara karşı çözüm önerileri olarak birebir ilgi ve eğitim, akraba – akran desteği, her hafta sonu evci izni ve sosyal etkinliklere yönlendirme gibi çalışmalarla bu sorunların önüne geçmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. YİBO'lara küçük yaşta öğrenci alınmasının ülke gerçeklerinden kaynaklanan bir durum olmasına rağmen; araştırmaya katılan yöneticilerin hepsi küçük yaştaki öğrencilerin yatılı olarak eğitim görmesinin uygun olmadığını düşünmektedir. Bu araştırmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu YİBO'lara öğrenci alma yaşının 12 ve üzeri olması gerektiğini ifade etmiştir.

Pansiyonda kalan öğrencilerle ilgili; sağlık ve beslenme konularında karşılaşılan sorunlarla yönelik olarak araştırmaya katılan yöneticilerin yarısından fazlası personel eksikliğinden bahsetmektedir. Burada ifade edilen personel kalifiye personeldir. Sağlıkla alakalı olarak yönetmelik gereği yatılı okullarda bulunması gereken doktor, hemşire kadroları boş bulunmaktadır. Öğrencilerin sağlık problemleri, ilaç kullanımı ve diğer bütün sorunlarıyla eğitim – öğretimle ilgilenmesi gereken belletmen öğretmenler alakadar olmaktadır. Beslenme ile alakalı olarak aşçı kadrosu olmasına rağmen yatılı okulların genelinde aşçı kadrosu boş olduğu için yemek yapım işleri yemek şirketlerine ihale edilmekte; şirketler kar elde edebilmek için kısıtlı bütçeyle kaliteli yemekler çıkaramamaktadır. Aynı şekilde teknisyen, kaloriferci kadroları da genel olarak boş bulunmaktadır. Kompleks bir yapıya sahip yatılı okullardaki yardımcı personeller her türlü işi kendi alanları olmasa da yapmaktadırlar. Bu şekilde de tam anlamıyla verim elde edilememektedir. Karşılaşılan sorunlara çözüm olarak ankete katılan tüm yöneticiler kendi imkanlarıyla sorunları çözmeye çalışmaktadırlar. Personelin azlığı, bütçenin azlığı ve bir arada yatmaktan kaynaklanan sorunların çözümüne elinde hiç bir yetki olmayan bir yöneticinin tam anlamıyla çözüm bulması ise mümkün görünmemektedir. Kendilerine üst düzey yetki verilmesi halinde bu sorunlara çözüm önerileri olarak ise araştırmaya katılan yöneticilerin bir kısmı yeterli personel sağlamak, bütçede iyileştirme yapmak gibi cevaplar vermiş, bir kısmı ise YİBO'ları kapatırdım, YİBO'larda öğrencilerin okuldan atılabilmesinin önünü açardım, YİBO'lara sıkı denetim uygularım, YİBO'lara alınacak öğrencilerin isteğe bağlı olarak ve sınava dayalı alınmasını sağlardım cevapları vermişlerdir.

Görev yaptıkları okulun pansiyonu ile ilgili karşılaştıkları disiplin sorunlarıyla ilgili olarak araştırmaya katılan yöneticilerin çoğunluğu uyum sorunu üzerinde durmaktadır. Bunun genel nedeni ise yine daha önceden üzerinde durulan küçük yaşta ailesinden ayrı kalan çocukların yaşadıkları aile sevgisi ve aile özlemi olarak ortaya çıkmaktadır. Belirtilen ikinci sorun ise hırsızlıktır. Bu sorun öğrencilerin pansiyonda bir arada ve yaşamalarından ve yeterli kontrollerin yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Üçüncü sorun olarak ise sigara işaret edilmektedir. Kırsaldan gelen bu öğrencilerin aile ortamında içilen sigara ise öğrenciler arasında büyümenin bir göstergesi gibi algılanmakta ve aile ortamından uzakta kontrol eksikliğinden öğrenciler arasında rağbet görmektedir. Bu disiplin sorunlarına çözüm olarak araştırmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu bireysel ilgi ve görüşme yöntemini uyguladıklarını ifade etmektedir. Bu görüşmeler idarenin ve sınıf öğretmenin yanı sıra rehberlik servisleri tarafından da gerçekleştirilmektedir.

Pansiyonlarda nöbet tutacak belletmen öğretmen belirlemede (özellikle kadın) ve nöbet tutan belletmen öğretmenlerle ilgili eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlarla alakalı olarak araştırmaya katılan yöneticilerin yarısı eğitim öğretim sürecindeki aksamalardan ve öğretmenin nöbet sonrası işe devam etmesinden kaynaklı yorgunluğu neticesindeki verimsizlikten bahsetmektedir. Bazı yöneticiler kadın öğretmen sayısının azlığı nedeniyle nöbet tutacak kadın belletmen bulmakta sıkıntı yaşadıklarından, nöbet tutan kadın belletmenlerin ise sık nöbet tutmasından kaynaklı yorgunluklarından bahsetmiştir. Bu durumu “Y.19 bayan öğretmen sayımız az olduğu için biraz sıkıntı yaşanmakta, var olan bayan öğretmenlere daha fazla nöbet yazılması performans düşüklüğüne sebep olmaktadır. (Diğer yakın okullardan belletici ayarlanmaya çalışıldı fakat istekli sayısı çok az

olduğundan verim alınmadı)” diye ifade etmektedir. Bir kısım yöneticiler ise öğretmenlerin nöbet tutma amacının sadece para olmasının sorun olduğunu ifade etmiştir. Asıl amacı para olan belleticilerin işlerine yeterli özeni göstermemesinin iş verimini düşürdüğünü bunun sonucunda öğrencilerin yeterli ölçüde kontrol altına alınmadığı için öğrenci merkezli disiplin sorunlarının yaşandığını belirtmektedir. Bu sorunlara çözüm önerisi 4 kategori altına alınmıştır. Birinci öneri olarak ifade edilen nöbet tutacak özel görevliler olması gerektiğidir. Y38. bunu “eğitim öğretimde verimsizlik yaşanabiliyor. Pansiyonlara çocuklarla özel olarak ilgilenecek bakıcı tarzında kadınlar verilebilir. Çocuklara yardımcı olabilecek, onların bakımlarını yapmalarında destek olacak birisi iyi olur” şeklinde ifade etmiştir. İkinci çözüm önerisi olarak yatılı okullarda çalışan öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmesinin faydalı olacağını öğretmen ve belletmen bulmakta bu sayede sıkıntı yaşanmayacağını ifade etmiştir. Üçüncü çözüm önerisi olarak ise yatılı okullarda çalışan öğretmenlere özel eğitim verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca yatılı okulda çalışan öğretmenlerin fedakarlık yapması, nöbetlerin öğretmenin dersinin az olduğu günlere yazılması, erzak alımlarının ders saatleri dışında yapılması, yatılı okullara fazla öğretmen gönderilmesi, dışardan fazla belletmen öğretmen gönderilmesinin çözüm olacağı yönünde cevaplar verilmiştir. Burada düşünülen çözüm önerileri yöneticilerin şartları ile mümkün olmayan merkez yönetiminden yapılabilecek değişikliklerdir. Bu sorunlar yöneticilerin müdahale edebileceği ya da çözebileceği sorunlar değildir.

Pansiyon yöneticisinin erkek ya da kadın olması karşılaşılan sorunlara uygulayacağı çözüm yöntemlerini etkiler mi sorusuna ise araştırmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu etkileyeceği yönünde cevap vermiştir. Etkilemez diyen yöneticiler herkesin görevini yapacağını, bundan dolayı kadın yada erkek bir farklılık olmayacağını belirtirken, etkiler diyenlerin bir kısmı cinsiyet farklılığını belirtirken bir kısmı ise kız pansiyonundan dolayı kadın yöneticinin daha verimli olacağını düşünmektedir. Bununla ilgili Y20. “bayan olması gerekir. Erkek öğrencilerin sıkıntılarının çözümü ve nedeni daha belirginken kız öğrencilerinki daha kapalıdır” şeklinde Y25. ise “kız öğrencilerin yaşadığı sorunlar ile erkek öğrencilerin yaşadığı sorunlar farklıdır. Bu nedenle yapılacak olan çözüm önerileri ve yöntemleri farklı olacaktır. Sadece öğrenciler açısından değil, nöbet tutan belletmen öğretmenler içinde olumlu olacağına inanıyorum” diyerek bayan yöneticinin olumlu olacağını dile getirmektedir.

Bu araştırmadan edilen yönetici görüşleri ve literatür taraması sonucunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- YİBO’lar küçük yaşta 7, 8, 9 yaşındaki öğrenciler için uygun değildir. Bu konuda pansiyona öğrenci alma yaşı yükseltilmeli ve küçük yaşta bu çocuklar derhal taşıma kapsamına alınmalıdır. Daha da ilerisi için 1. Kademenin tamamen kapatılması gerekmekte ve 12 yaş altındaki çocukların pansiyonlara alınmaması gerekmektedir.
- YİBO’ların kalifiye personelin ve yardımcı hizmetlilerin (doktor, hemşire, aşçı, teknisyen, kaloriferci gibi) eksikliği yöneticileri büyük sıkıntılara sokmaktadır. Ayrıca bakanlık tarafından yatılı okullara gönderilen bütçe arttırılmalıdır. Bu eksiklikleri yöneticinin kendi imkanlarıyla giderbilmesi mümkün değildir. Bu eksikliklerin birinci öncelikli olarak giderilmesi gerekmektedir.
- Yatılı okullarda disiplin sorunları bir çok alanda baş göstermektedir. Bu sorunların giderilmesi için yatılı okullara ayrıcalıklı olarak en az 2 rehber öğretmen kadrosu verilmeli ve bu kadrolar süratle doldurulmalıdır.
- Belletmenlik konusunda öğretmenler ve yöneticiler arasında birçok sorun oluştuğu görülmektedir. Bu konuda bakanlığın bir düzenleme yapması ve belletcilik yapacak öğretmenlerin belletcilik ücretleri arttırılmalı, belletcilikten sonraki günü izinli sayılmalıdır. Ayrıca YİBOlarda çalışan öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

- Yatılı okullarda kız ve erkek pansiyonları bulunduğundan kız pansiyonu ve kız çocuklarının kendilerine has sorunları ile ilgilenebilecek bir bayan müdür yardımcısı kadrosu ayrılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alkan, S. (2008), *Yibo ve Pioların Tarihçesi*. <http://www.aktekkeyibo.k12.tr/okulumuz/okulumuz.html> (26.01.2009)
- Aralpçan, H. (1998). *Yatılı İlköğretim Bölge Okulları'nın Sayısal Gelişimi ve Hizmet Sunduğu Çevre*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Arı, A. (2002). *İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Normal, Taşınabilir ve Yatılı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması)*. Milli Eğitim Dergisi. Kış-Bahar, Sayı 153-154.
- Binbaşıoğlu, C. (1996), *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları
- Dağlı, A. Ve Gündüz H. (2008). *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri (Diyarbakır İli Örneği)*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 10, s. 12-35
- Er, İ. (2003) *Yatılı Okullar*. <http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eky/ibrahimer.doc>
- Eraslan, L. *Yatılı İlköğretim Okullarının Problem Alanları ve Olası Çözüm Önerileri*. <http://www.memurlar.net/haber/38102/> 26 Ocak 2006 Tarihli Makale
- Filiz, K. Ve Özçalıkışu O. *Hatay İli Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zaman Alışkanlıkları*. Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. s. 82-87.
- Kavak, Y. (1997), *Dünyada ve Türkiye'de İlköğretim*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Kellecioğlu, K. (2003), *Yatılı İlköğretim Bölge Okulları Raporu*. Bingöl.
- Kılıç, D. (2001), *Yatılı İlköğretim Bölge Okulları İle Diğer İlköğretim Okullarının Toplumsal Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeylerinin Karşılaştırılması (Erzurum Örneği)*, Erzurum.
- MEB (2003), *Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları Yönetici Kılavuz Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- Özan M. Ve Akpınar B. (2002), *Okul Yönetiminde Kadın Yöneticilerin Başarısı*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Elazığ, Cilt 12, Sayı 2, S. 219-234.
- Özmen, F ve Tonbul T. (2010), Yatılı İlköğretim Okulları (YİBO) Sınıflarında Disiplin Sorunları ve Baş Etme Yolları (Elazığ İli Örneği), 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (20-22 Mayıs) Elazığ, s. 775-779
- Strateji Geliştirme Başkanlığı – Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2010-2011
- Şenol, D. ve Yıldız S. (2009), Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Öğrenci-Öğretmen ve Aile Etkileşimi Diyarbakır – Erzurum Örneği. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, s. 359-376
- T.C. MEB (1996), *Tebliğler Dergisi*, C. 59, Sayı 2458, 423, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008), Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Vural, H. YİBO'lar. www.ilkyar.org.tr/izlenimler/100503_Paramparca_sevim_0305.pdf
- Yörükoğlu, A. (1997), Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Özgür Yayınları, İstanbul.
- Yüter, A. (1999), Çocuk Yetiştirmede Altın Kurallar, Cihan Yayınları, İstanbul.
- Temel Eğitime Destek Programı – Web Sayfası Dokümanı (Bkz. <http://tedp.meb.gov.tr>)